

БІБЛІОТЕЧНІ ФОНДИ І ОБСЛУГОВУВАННЯ ЧИТАЧІВ

DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2023.01.043>

УДК 021.64:025.4/.5

Світлана Галицька,

<https://orcid.org/0000-0001-7902-8580>,

наукова співробітниця,

відділ комплексного опрацювання документів,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)

просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна

e-mail: galizkaya@nbuv.gov.ua

Відповідність між системами класифікацій в інформаційно-пошукових системах бібліотек

Мета статті – обґрунтувати доцільність застосування різних предметизаційних і класифікаційних систем під час наукового опрацювання документів та зазначення в уніфікованих бібліографічних записах документів незалежних класифікаторів, а також з'ясувати значення різних інформаційно-пошукових мов та відповідності між ними для забезпечення тематичного пошуку в електронному каталозі сучасної бібліотеки. **Методологія дослідження** ґрунтується на використанні загальнонаукових та спеціальних методів дослідження (узагальнення, системності, класифікації, описовому). **Наукова новизна.** У статті розглянуто питання застосування різних предметизаційних і класифікаційних систем під час наукового опрацювання документів і зазначення в уніфікованих бібліографічних записах документів незалежних класифікаторів. Наголошено, що сучасні бібліотеки застосовують різні системи організації знань і доповнюють бібліографічні записи предметно-орієнтованими даними, чим створюють додаткові уніфіковані точки доступу до інформаційних ресурсів. Обґрунтовано доцільність використання різних інформаційно-пошукових мов у тематичному пошуку в електронному каталозі сучасної бібліотеки. **У висновках** констатується, що зазначення у бібліографічних записах відповідності між компонентами лінгвістичного забезпечення пошукових систем різних бібліотек створює додаткові точки доступу до інформації, зумовлює універсальність і ефективність інформаційних систем, надає можливість користувачу обмежити пошук певною тематичною галуззю. Важливим є забезпечення переходу до зв'язаних рубрик або кодів/індексів різних класифікацій за гіперпосиланнями, що уможливило доступ користувача до більшого обсягу джерел інформації. Узгодженість різних національних переліків предметних рубрик і класифікаційних ієрархій спрямована на створення умов для спільного використання бібліотечних фондів, міжбібліотечного обміну інформацією, сприяє отриманню повного і релевантного результату поглибленого тематичного пошуку.

К л ю ч о в і с л о в а: електронний каталог, предметні рубрики, бібліотечні класифікації, бібліографічний запис, тематичний пошук.

Актуальність теми дослідження. Сучасні наукові бібліотеки покликані здійснювати інформаційне забезпечення усіх стадій розвитку суспільства, від досліджень і розробок до їх практичної реалізації. Вони зацікавлені у наданні доступу до масивів накопиченої інформації, ефективному використанні бібліотечних фондів, а також у створенні умов інтеграції власних фондів в єдиний універсальний інформаційний простір.

Важливим чинником виконання бібліотеками функції надання доступу до інформаційних ресурсів є якісне лінгвістичне забезпечення їх інформаційно-пошукових

систем, основою якого є мова бібліографічного опису, мова предметних рубрик та ієрархічні класифікації. Лінгвістичні засоби тематичного пошуку «мають надавати користувачу широкий спектр можливостей усвідомленого пошуку джерел інформації доцільним і оптимальним і найзручнішим для нього способом: за бібліотечною ієрархією, предметними рубриками, ключовими словами, окремими елементами бібліографічних записів документів, комплексом різних пошукових елементів тощо» [2, с. 3].

Створення пошукового образу документа і укладання уніфікованих бібліографічних записів на підґрунті тезаурусів та класифікаційних систем зумовлює високу ефективність поглибленого тематичного пошуку в електронному каталозі бібліотеки. Можливість використання комбінації декількох інформаційно-пошукових мов у навігаційних і пошукових процесах дає змогу визначити власну стратегію пошуку і гарантує отримання найповнішого і точного результату.

Отже, першочерговим завданням бібліотек є розвиток і оптимізація високо-ефективних автоматизованих інформаційно-пошукових систем, удосконалення і оновлення їх навігаційних і пошукових засобів, створення умов для орієнтування користувачів у безмежному інформаційному просторі.

Метою статті є обґрунтування доцільності застосування різних предметизаційних і класифікаційних систем під час наукового опрацювання документів та зазначення в уніфікованих бібліографічних записах документів незалежних класифікаторів, а також з'ясування значення різних інформаційно-пошукових мов та відповідності між ними для забезпечення тематичного пошуку в електронному каталозі сучасної бібліотеки.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблеми встановлення відповідності між структурами незалежних бібліотечних класифікацій, зазначення у бібліографічних записах документів індексів різних класифікацій і предметних рубрик, укладання уніфікованих бібліографічних записів є одними з важливіших у сучасному бібліотекознавстві. Питання організації тематичного пошуку в електронних каталогах, у тому числі пошуку за одним запитом у каталогах різних бібліотек, з метою інформаційного забезпечення наукових досліджень, процесів освіти та виробництва перебувають у полі зору як зарубіжних, так і українських бібліотекознавців.

Концепції організації та практику формування каталогів і баз даних, базові принципи каталогізації та класифікації бібліотечних матеріалів у своїх працях вивчають професор Школи інформаційних досліджень Університету Піттсбурга (США) та Школи інформації та бібліотечної справи Університету Північної Кароліни (Ралі, США) Арлен Тейлор, доцент Школи бібліотечних та інформаційних наук Університету Сіммонса (Бостон, США) Кетрін Візер, доктор філософії Школи інформаційних досліджень Університету Піттсбурга (США), професор школи бібліотечних та інформаційних наук Університету Сіммонса (Бостон, США) Даніел Джудрі, професор історії та філософії науки Школи гуманітарних наук та мов Університету Нового Південного Уельсу (Кенсінгтон, Австралія) Девід Міллер [11]. Дослідницькі інтереси науковців охоплюють також проблеми предметного доступу до інформації та керування напрямом пошуку в електронних

бібліотечних каталогах, правила описової, предметної каталогізації, функціональні вимоги до бібліографічних записів, застосування у записах зв'язаних даних тощо.

Використання універсальних класифікацій у бібліотеках німецькомовних країн і застосування міжнародних класифікацій разом із локальними, принципи організації тематичного пошуку в онлайн-каталозі, значення класифікації як інструменту спільної індексації документів досліджують у своїй праці Інес Хойслер і Наока Верр [10]. Проблеми удосконалення наукового опрацювання документів, застосування регенсбурзької класифікації RVK (Regensburger Verbundklassifikation) для розширення пошукових можливостей електронного каталогу, запровадження з 2016 р. зв'язків індексів RVK з GND (Gemeinsamen Normdatei), німецькою системою класифікації та систематизації, викладено у працях Юлії Хасубік [9].

Науковці України також зацікавлені у створенні умов інтеграції фондів власних наукових бібліотек в єдиний інформаційний простір. Науковці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі НБУВ), зокрема, доктор наук із соціальних комунікацій К. В. Лобузін, кандидат наук із соціальних комунікацій І. П. Перенесієнко та інші [1; 2; 3; 4; 6] досліджують процеси організації тематичного доступу до електронних бібліотечних колекцій, доцільність застосування різних класифікацій під час наукового опрацювання документів і укладання уніфікованих бібліографічних записів, формування системи відповідності між незалежними класифікаційними системами в електронному каталозі бібліотеки, адаптацію лінгвістичних засобів наукової бібліотеки до вимог інтернет-середовища тощо. Результати дослідження організації електронних бібліотечних ресурсів, принципів навігації та інтелектуального пошуку, інтеграції бібліотечних лінгвістичних інструментів до сучасних вебтехнологій викладено у колективній монографії «Семантичні технології у науковій бібліотеці» [6].

Українські медичні бібліотеки (Національна наукова медична бібліотека України, Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету (ХНМУ) та інші), крім традиційних видів пошуку документів, надають можливість використовувати як пошукові елементи медичні предметні рубрики MeSH (Medical Subject Headings), створені 1954 р. Національною медичною бібліотекою США. Результати дослідження застосування тезаурусу MeSH як основи лінгвістичного забезпечення інформаційно-пошукових систем медичних бібліотек викладено у працях наукових співробітників бібліотек, зокрема, Т. Павленко, зав. відділу інформаційних технологій і комп'ютерного забезпечення Наукової бібліотеки ХНМУ [5].

Серед головних завдань розглянутих публікацій – дослідження застосування класифікаційних систем і предметних рубрик в організації інформаційних масивів і структуруванні документних ресурсів, вивчення процесів удосконалення методів і засобів тематичного пошуку документів у інформаційно-пошуковій системі бібліотеки, уніфікація компонентів її лінгвістичного забезпечення, вибір певної сукупності бібліографічних інформаційно-пошукових мов для індексування і пошуку документів.

Виклад основного матеріалу. Для створення умов спільного використання бібліотечних фондів і обміну інформацією бібліотеки мають бути сумісними,

тобто використовувати певні стандарти та правила під час наукового опрацювання документів. Плідна співпраця бібліотек можлива «лише за наявності спільних засобів зіставлення тематичного наповнення фондів різних бібліотек, яку забезпечує використання однієї класифікації» [1, с. 78].

Зазначення у бібліографічних записах документів відповідності між компонентами лінгвістичного забезпечення пошукових систем різних бібліотек зумовлює їх універсальність і ефективність, а також сприяє розвитку міжбібліотечної комунікації, зокрема, обміну інформацією між бібліотеками світу, створенню загальних зведених каталогів, спільному використанню баз даних, можливості пошуку за одним запитом в електронних каталогах різних бібліотек тощо. Національні бібліографічні агентства світу «визнають важливість дотримання загальних міжнародних стандартів тематичного доступу з метою сприяння міжнародному обміну даними і забезпечення постійного доступу користувачів усього світу до інформаційних ресурсів» [1, с. 78]. Тому основними тенденціями діяльності сучасних бібліотек є уніфікація компонентів лінгвістичного забезпечення, тобто вибір певної сукупності бібліографічних інформаційно-пошукових мов для індексування і пошуку документів, та інтеграція – суміщення різних за структурою інформаційно-пошукових мов, встановлення семантичної відповідності понять, охоплених ними.

Інтеграція, тобто знаходження еквівалентності або значного співпадіння змісту певних рубрик різних інформаційно-пошукових мов, які є неузгодженими між собою системами тематичного опису знань, це – результат інтелектуального аналізу відповідності змістового наповнення рубрик. Застосування взаємозв'язків між мовами під час наукового опрацювання документів створює основу узагальненої класифікаційної системи, в якій на загальних принципах інтегровано окремі інформаційно-пошукові мови та яка зумовлює ефективну навігацію по інформаційних ресурсах.

Установлення відповідності між різними системами організації знань (предметними рубриками та класифікаційними системами) і зазначення її як для термінів переліку предметних рубрик, так і у бібліографічних записах документів є характерним для сучасних бібліотек. Узгодженість термінів тезаурусів і класифікаційних індексів і фіксування семантичних зв'язків між рубриками різних класифікацій для їх сумісного застосування створюють особливий механізм пошуку: вони дають змогу обирати власну стратегію навігації у величезних масивах інформаційних ресурсів, керувати напрямами інтелектуального пошуку документів, розширювати або звужувати його межі за тематичними аспектами, використовувати специфіку і переваги структури певної системи організації знань для групування матеріалів за досліджуваною темою. Виявлення і зазначення у бібліографічних записах смислових зв'язків між поняттями різних класифікаційних систем уможливило переформулювання запиту з однієї інформаційно-пошукової мови на іншу і продовження пошуку за обраною класифікацією.

Наприклад, у НБУВ здійснюється паралельне індексування документів за двома класифікаційними схемами – за Рубрикатором НБУВ і Універсальною де-

сятковою класифікацією (далі – УДК). Класифікаційні рішення зазначають у бібліографічних записах документів в електронному каталозі бібліотеки. Систему відповідності між рубриками двох класифікацій сформовано у тематичному навігаторі НБУВ як масив визначених взаємозв'язків повної або часткової відповідності рубрик, укладений на основі зіставлення класифікаційних рядів Рубрикатора НБУВ і УДК [4, с. 11]. До термінів алфавітно-предметного покажчика в описах рубрик також наведено відповідні індекси та заголовки рубрик УДК (рис. 1).

<u>ШВЕЙНЕ ВИРОБНИЦТВО</u>	
РУКОДІЛЛЯ	
<ul style="list-style-type: none"> • Вишивання • Бісероплетіння • Домашнє пошиття одягу, в'язання • Шиття одягу в домашніх умовах 	
УДК	
<ul style="list-style-type: none"> • 689 Технічні та інші аматорські роботи. Рукоділля • 746 Рукоділля. Домашнє вишивання 	
див. також:	
<ul style="list-style-type: none"> • 646.2 Виготовлення та пошиття одягу в домашніх умовах • 646.21 Шиття • 746.3 Вишивання • 746.4 Кравецьке ремесло. Виготовлення одягу. Шиття. В'язання. В'язання гачком • 746.5 Роботи з використанням бісеру 	

Рис. 1. Опис рубрики «Рукоділля»

Фіксування відповідності між рубриками обох класифікацій є важливим чинником оптимізації процесу наукового опрацювання документів і реалізації інтелектуального пошуку в електронному каталозі. Крім того, відповідність рубрик власної класифікаційної системи НБУВ і УДК, яку застосовують бібліотеки багатьох країн світу, сприяє адаптації пошукової системи НБУВ до міжнародних вимог.

Отже, в інформаційно-пошуковій системі НБУВ використовується відповідність між двома класифікаціями:

Рубрикатор НБУВ;

Універсальна десяткова Класифікація УДК.

Розглянемо бібліографічні записи документів в електронному каталозі Бібліотеки Конгресу США. Наприклад, бібліографічний запис збірника наукових праць «Сто років колекції Державного музею українського народного мистецтва» за редакцією М. Р. Селіванова містить, крім основних відомостей щодо видання, активні елементи, за якими можливо продовжити пошук з формуванням нових переліків бібліографічних записів. Це прізвище редактора, назва серії (***Pratŭi Derzhavnogo muzeiŭ ukrains'koho narodnoho dekoratyvnoho mystetŭstva ; vyp. 40***), а також елементи, які зазначають зв'язок між поняттями різних класифікацій: от індекс класифікації Бібліотеки Конгресу (*LC classification*): ***NK1035.U47***;

предметні рубрики Бібліотеки Конгресу США (*Library of Congress Subject Headings – LC Subjects*):

***Derzhavnyi muzei ukrains'koho narodnoho dekoratyvnoho mystetstva.
Decorative arts--Ukraine.
Ethnic arts--Ukraine.***

Запис містить також повний класифікаційний індекс, наданий виданню – NK1035.U47 A2 2002, але пошук здійснюється лише за частиною індексу, що забезпечує охоплення більшої кількості документів спорідненої тематики.

Кожний активний елемент бібліографічного запису є відправною точкою для подальшого дослідження теми. Наприклад, за заголовком предметної рубрики можна перейти до переліку предметних рубрик з позначенням кількості документів, зібраних під кожною з них, обрати необхідну і отримати новий масив бібліографічних записів.

Отже, у бібліографічних записах електронного каталогу Бібліотеки Конгресу США зазначено відповідність між двома класифікаціями: ***Класифікація Бібліотеки Конгресу США LCC*** та ***Предметні рубрики Бібліотеки Конгресу США LCSH***.

Для наукового опрацювання документів Бібліотека Конгресу США паралельно використовує власну класифікацію LCC, власні Предметні рубрики LCSH та Десяткову класифікацію М. Дьюї. «Класифікаційний Web» («Classification Web», 2002 р.) містить таблиці LCC, а також таблиці кореляції (20 таблиць) із різними системами організації знань: Предметними рубриками Бібліотеки Конгресу, Десятковою класифікацією М. Дьюї, системою класифікації Національної медичної бібліотеки. Ці таблиці є масивами визначених взаємозв'язків повної або часткової відповідності рубрик LCC рубрикам інших класифікацій, сформованими за принципом забезпечення синонімічності тематичних рубрик різних інформаційно-пошукових мов зіставленням їх класифікаційних рядів і встановлення співвідношення структур класифікації на понятійному рівні з урахуванням аспектів розглядання тем, предметів, явищ [6, с. 239, с. 243].

Наприклад, відповідність між позначеннями LCC і класифікації Дьюї зазначено у таких таблицях: «Мапа LC (LCC) (табл. 1) до класифікації Дьюї (DDC)» і «Карта класифікації Дьюї (DDC) до LC (LCC)».

Таблиця 1

Мапа LC (LCC) до класифікації Дьюї (DDC)

LCC	Діапазон LCC	Підпис LCC	DDC	Заголовок DDC
PG	PG	Слов'янська, балтійська, албанська мови та літератури	491.7	Східнослов'янські мови; російська мова
PG	PG	Слов'янська, балтійська, албанська мови та літератури	491.8	Слов'янські (слов'янські) мови
PG	PG	Слов'янська, балтійська, албанська мови та літератури	491.9 – 491.991	Балтійські мови; албанська мова
PG	PG	Слов'янська, балтійська, албанська мови та літератури	891.7	Східнослов'янські літератури; російська література
PG	PG	Слов'янська, балтійська, албанська мови та літератури	891.9 – 891.991	Слов'янські (слов'янські) літератури

Класифікацію LCS широко використовують у бібліотеках країн світу, зокрема, у Канаді, Австралії, Уругваї, Венесуелі, Новій Зеландії тощо.

Варто зазначити, що LCSH є найвідомішим національним переліком предметних рубрик, в яких застосовано керовану лексику. Цей унікальний словник термінів англійською мовою з високим рівнем деталізації, який охоплює усі предмети та галузі знань, застосовують бібліотеки багатьох країн світу, не лише англомовних (Португалія, Бразилія, Іран, Литва тощо). Деякі бібліотеки адаптують LCSH до особливостей своєї країни. Так, зокрема, розроблено систему предметних рубрик Національної бібліотеки Латвії NLLSH (*National Library of Latvia Subject Headings*). Разом із Предметними рубриками Національної бібліотеки Франції RAMEAU LCSH використовували під час укладання предметних рубрик бібліотек Швеції. Національна бібліотека Великої Британії одночасно використовує LCSH і власні рубрики [13].

Наприклад, предметний покажчик для каталогів італійських бібліотек (*Soggettario per i cataloghi delle biblioteche italiane*) засновано на змістовій і структурній моделі LCSH, тезаурус Nuovo soggettario містить позначення LCSH до термінів. В описі певної предметної рубрики на сторінці Національної центральної бібліотеки Флоренції [15] зазначено еквіваленти рубрики в LCSH, RAMEAU і німецькій системі класифікації та систематизації GND (*Gemeinsame Normdatei*) (рис. 2).

Рис. 2. Опис предметної рубрики «Бакеліт»

Розглянемо використання різних інформаційно-пошукових мов у пошуковій службі LIBRIS [14].

Шведський зведений каталог пропонує скористатися для навігації та пошуку раціонально організованою структурою класифікації бібліотек Швеції SAB, яка містить 25 розділів, позначених латинськими літерами (A/Ä). Кожний розділ деталізовано, для кожної рубрики зазначено кількість наявних документів, за якими можна перейти до переліку бібліографічних записів (рис. 3). Зі сторінки класифікації бібліотек Швеції SAB можна перейти на сторінку «WebDeweySearch» для продовження тематичного пошуку за класифікацією М. Дьюї.

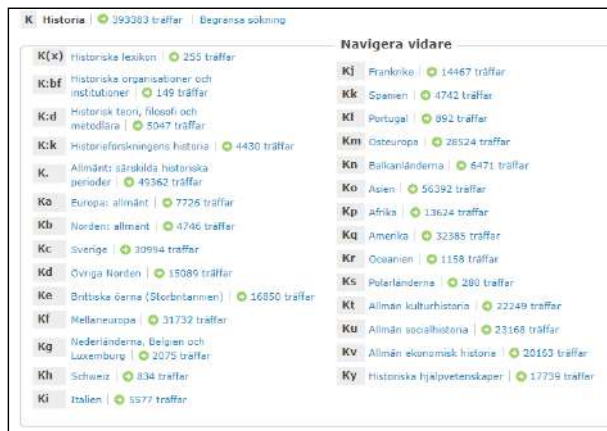

Рис. 3. Структура розділу «К Історія» класифікації SAB

Розглянемо бібліографічний запис видання «Суворі історії в європейських суспільствах» («Austere histories in European societies») за редакцією Стефана Джонсона та Джулії Вілен (рис. 4).

Рис. 4. Бібліографічний опис видання у каталозі LIBRIS

Крім основних відомостей щодо видання, запис містить предметні рубрики SAO і LCSH та індекси різних класифікацій, серед яких:

- Invandrare (sao)*** – *Іммігранти (SAO)*;
- Minoriteter (sao)*** – *Меншини (SAO)*;
- Postkolonialism (sao)*** – *Постколоніалізм (SAO)*;
- Historia (sao)*** – *Історія (SAO)*;

Immigrants – Europe (LCSH) – Іммігранти – Європа (LCSH);
Minorities – Europe (LCSH) – Менишини – Європа (LCSH);
Citizenship – Europe (LCSH) – Громадянство – Європа (LCSH);
Postcolonialism – Europe (LCSH) – Постколоніалізм – Європа (LCSH);
LCC: HN380.Z9 – Класифікація бібліотеки конгресу США;
DDC: 306.094 – Десяткова класифікація М. Дьюї;
Ma (kssb/8) – Класифікація бібліотек Швеції SAB.

У детальному бібліографічному записі (*Detaljer*) предметні рубрики та індекси класифікацій є активними елементами, за якими можна продовжувати пошук за обраною класифікацією. Що стосується пошуку за класифікаційними індексами, то у цьому випадку нові переліки бібліографічних записів документів можна формувати за зазначеними індексами LCC і DDC, а також за початковою частиною індексу класифікації SAB: ***Ma Європа: загальні питання етнографії, соціальної антропології та етнології.***

Бібліографічний запис містить 6 предметних рубрик SAO і 15 рубрик LCSH, деякі з яких є еквівалентними. Розбіжність у кількості наведених рубрик пояснюється різним обсягом, розгалуженістю, особливостями формування застосованих тезаурусів. Для класифікаційних систем також мають значення принципи, за якими здійснюється деталізація розділів та її рівень. Структури різних класифікацій відрізняються одна від одної, що пояснюється «різними підходами до визначення пріоритетної тематики та аспектів її розгляду, виокремлення відповідних розділів у класифікаційному ряді та групування в них матеріалу» [4, с. 12]. Зрозуміло, що знайти стовідсоткову відповідність між рубриками та індексами різних систем не завжди можливо, тому одній предметній рубриці (або класифікаційному індексу) можуть відповідати декілька рубрик іншої предметизаційної системи та індексів різних класифікацій.

Отже, у розглянутому бібліографічному записі Шведського зведеного каталогу LIBRIS зазначено відповідність між класифікаціями:

Класифікація бібліотек Швеції SAB;
Класифікація Бібліотеки Конгресу США LCC;
Десяткова класифікація М. Дьюї DDC;
Шведські предметні рубрики SAO;
Предметні рубрики Бібліотеки Конгресу США LCSH.

Варто зазначити, що бібліотеки беруть участь у спільних проєктах щодо використання у власних інформаційно-пошукових системах різних бібліотечних класифікацій. Прикладом такої співпраці є MACS (*Multilingual Access to Subjects*) – міжнародний проєкт за участю національних бібліотек Великої Британії, Німеччини, Франції та Швейцарії. Його мета – організація зв'язків між авторитетними файлами предметних рубрик, які застосовують у світовій практиці, для забезпечення багатомовного предметного доступу до суб'єктів на основі схем індексації LCSH, RAMEAU і GND (*Gemeinsame Normdatei*). Рубрики систем предметизації не перекладають іншими мовами – для кожної одиниці однієї

системи підбирають одну або декілька максимально відповідних за змістом одиниць інших систем. Кожна бібліотека індексує документи за власними предметними рубриками, а потім забезпечує доступ до них за допомогою зв'язків з еквівалентними заголовками інших систем предметизації.

Основними принципами MACS є рівноправність мов і мов предметних рубрик, автономність кожної мови предметних рубрик, інтероперабельність завдяки еквівалентності між предметними рубриками, еквівалентні зв'язки термінів предметних рубрик різними мовами з певним поняттям, уможливлення пошуку послідовних і повних груп бібліографічних записів із різних каталогів результатів за допомогою еквівалентів MACS, уникнення термінологічної двозначності.

Наприклад, у каталозі Німецької національної бібліотеки в описі рубрики GND «Weltkrieg <1939–1945>» (Світова війна 1939–1945 рр.), крім загальних відомостей щодо терміна (синоніми, тематична галузь, індекси Десяткової класифікації М. Дьюї – 940.53, 940.54, примітка про використання тощо) зазначено відповідні рубрики LCSH і RAMEAU:

LCSH: World War, 1939–1945

RAMEAU: Guerre mondiale (1939–1945)

<i>World War, 1939-1945</i>	
LC control no.	sh 85148273
LC classification	D731 D838
Topical heading	World War, 1939-1945 <i>Browse this term in LC Authorities or the LC Online Catalog</i>
Variant(s)	European War, 1939-1945 Second World War, 1939-1945 World War 2, 1939-1945 World War II, 1939-1945 World War Two, 1939-1945 WW II (World War, 1939-1945) WWII (World War, 1939-1945)
See also	History, Modern--20th century <i>Browse this term in LC Authorities</i>
Subject example tracing	Example under reference from Wars
Found in	Women's fiction of the Second World War, 1996. LC database, May 7, 2004 (titles: World War Two; World War 2; WW II) Am. heritage dict. (WWII: abbr. World War II)

Рис. 5. Опис рубрики LCSH

Предметні рубрики LCSH і RAMEAU є активними елементами запису і повноцінними лінгвістичними компонентами пошукової системи бібліотеки. Можна перейти, наприклад, до опису рубрики LCSH «World War, 1939–1945», який, своєю чергою, містить індекси класифікації Бібліотеки Конгресу США (рис. 5).

Висновки. З метою формування єдиного інформаційного простору і оптимізації його використання сучасні бібліотеки актуалізують політику індексування для оптимізації інтелектуального доступу до інформації. Вони застосовують різні системи організації знань під час наукового опрацювання документів і зазначають класифікаційні рішення у бібліографічних записах, тобто доповнюють записи предметно-орієнтованими даними, чим створюють додаткові уніфіковані точки доступу до інформаційних ресурсів. Користувач має можливість розпочати пошук, наприклад, за будь-яким елементом бібліографічного запису, а потім

розширювати його і формувати переліки документів, використовуючи індекси та заголовки рубрик різних класифікаційних систем. Можливість переходу до зв'язаних рубрик або кодів/індексів різних класифікацій за гіперпосиланнями уможливило доступ користувача до більшого обсягу джерел інформації, дає змогу конкретизувати тему або розширити межі пошуку і отримати новий перелік бібліографічних записів.

Зіставлення незалежних класифікацій дає змогу з'ясувати не лише сутність предметних галузей та принципи їх рубрикації, а й зміст встановлених зв'язків, термінологічні, структурні та семантичні особливості представлення понять. За допомогою змістових зв'язків повної або часткової відповідності між рубриками та індексами різних класифікаційних схем встановлюється співвідношення структур класифікацій на понятійному рівні з урахуванням аспектів розглядання певної теми. Комплекс предметних рубрик та індексів у бібліографічному записі документа є засобом розкриття його змісту за допомогою різних систем класифікації, створює додаткові умови для реалізації контрольованого доступу до інформації та ефективного тематичного пошуку в електронних каталогах бібліотек [3, с. 6].

Використання зв'язків між рубриками та індексами різних предметизаційних і класифікаційних систем, які, як правило, надають перевагу різним аспектам розкриття теми або предмета, оптимізує роботу каталогізаторів, створює умови для точнішого опису документів, сприяє розвитку кооперації бібліотек у створенні стандартизованих бібліографічних записів і розширенню можливостей інформаційно-пошукових систем, зокрема, дає змогу застосовувати різні класифікації для формулювання інформаційних запитів і змінювання напрямку пошуку.

Узгодженість різних національних переліків предметних рубрик і класифікаційних ієрархій, особливо міжнародних систем, спрямована на створення умов для спільного використання бібліотечних фондів і міжбібліотечного обміну інформацією, робить каталоги універсальнішими, зумовлює лінгвістичну сумісність і функціональність інформаційно-пошукових систем бібліотек різних країн і, як результат, сприяє забезпеченню доступу до культурної та інтелектуальної спадщини і отриманню повного і релевантного результату поглибленого тематичного пошуку.

Список бібліографічних посилань

1. Галицька С. В. Бібліотечні класифікації в інформаційно-пошукових системах: досвід бібліотек університетів Німеччини. *Бібліотечний вісник*. 2022. № 2. С. 70–83.
2. Галицька С. В., Орешина Н. В. Актуалізація рубрик тематичного навігатора НБУВ. *Бібліотечний вісник*. 2020. № 4. С. 3–8.
3. Лобузін К. В., Галицька С. В., Орешина Н. В. Адаптація лінгвістичних засобів наукової бібліотеки до вимог інтернет-середовища та міжнародних стандартів. *Бібліотечний вісник*. 2017. № 4. С. 3–7.
4. Лобузін К. В., Галицька С. В., Орешина Н. В. Формування системи відповідності між Рубрикаторм НБУВ і УДК в електронному каталозі. *Бібліотечний вісник*. 2018. № 4. С. 10–14.
5. Павленко Т. Тезаурус MeSH як основа лінгвістичного забезпечення АБІС медичних бібліотек. URL: <http://repo.knmu.edu.ua> > Тезаурус MeSH.
6. Семантичні технології у науковій бібліотеці / Лобузін К. В. та ін. ; відп. ред. К. В. Лобузін ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2019. 312 с.

7. Classification Web. URL: <https://classweb.org/>.
8. Deutsche Nationalbibliothek. URL: https://www.dnb.de/DE/Home/home_node.html.
9. Hasubick Julia. Einbindung von RVK-Registerbegriffen in die Katalogrecherche. Eine Analyse des Potenzials und der Umsetzungsmöglichkeiten am Beispiel des K10plus. Stuttgart, 2020. URL: http://eprints.rclis.org/40575/1/RVK-Registerbegriffe_Hasubick_Julia_BA.pdf.
10. Häusler Ines, Werr Naoka. Die Regensburger Verbundklassifikation (RVK). *Bibliotheks- und Informationspraxis*, N 53. Berlin – Boston: de Gruyter, 2018. S. 127–164.
11. Joudrey D., Taylor A., Wisser K. The organization of information. Libraries Unlimited, an imprint of ABC-CLIO, LLC, Santa Barbara, California, 2018. URL: <https://www.worldcat.org/search?q=au=%22Joudrey,%20Daniel%20N.%22>.
12. Joudrey D., Taylor A., Miller D. Introduction to cataloging and classification. Libraries Unlimited, Santa Barbara, California, 2015. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Introduction_to_Cataloging_and_Classific.html?id=osihCgAAQBAJ&redir_esc=y
13. Library of Congress Subject Headings. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Library_of_Congress_Subject_Headings/
14. LIBRIS. URL: www.libris.kb.se.
15. National Central Library (Florence). URL: <http://www.bncf.firenze.sbn.it/>.

References

1. Halytska, S. V. (2022). Bibliotekni klasyfikatsii v informatsiino-poshukovykh systemakh: dosvid bibliotek universytetiv Nimechchyny [Library classifications in information retrieval and systems: experience of German universities]. *Biblioteknyi Visnyk*, 2, 70-83. [In Ukrainian].
2. Halytska, S. V. & Orieshyna, N. V. (2020). Aktualizatsiya rubryk tematychnoho navhatora NBUV [Update of headings thematic navigator of the VNLU]. *Biblioteknyi Visnyk*, 4, 3-8. [In Ukrainian].
3. Lobuzina, K. V., Halytska, S. V. & Orieshyna, N. V. (2017). Adaptatsiia linhvistychnykh zasobiv naukovi biblioteky do vymoh internet-seredovyscha ta mizhnarodnykh standartiv [Adaptation of the linguistic resources of the scientific library to the requirements of the Internet environment and international standards]. *Biblioteknyi Visnyk*, 4, 3-7. [In Ukrainian].
4. Lobuzina, K. V., Halytska, S. V. & Orieshyna, N. V. (2018). Formuvannia systemy vidpovidnosti mizh Rubrikatorom NBUV i UDK v elektronnomu katalogi [Formation of the correspondence system between the Rubrikator of the VNLU and UDC in the electronic catalog]. *Biblioteknyi Visnyk*, 4, 10-14. [In Ukrainian].
5. Pavlenko, T. Tezaurus MeSH yak osnova linhvistychnoho zabezpechennia ABIS medychnykh bibliotek [MeSH thesaurus as the basis of linguistic support of ABIS medical libraries]. Retrieved from <http://repo.knmu.edu.ua> › Tezaurus MeSH [in Ukrainian].
6. Lobuzina, K. V. [et al.]. (2019). Semantychni tekhnolohii u naukovi bibliotetsi [Semantic technologies in the scientific library]. Kyiv, Ukraine. [in Ukrainian].
7. Classification Web. Retrieved from <https://classweb.org/>. [In English].
8. Deutsche Nationalbibliothek. Retrieved from https://www.dnb.de/DE/Home/home_node.html. [In German].
9. Hasubick, Julia (2020). Einbindung von RVK-Registerbegriffen in die Katalogrecherche. Eine Analyse des Potenzials und der Umsetzungsmöglichkeiten am Beispiel des K10plus. Stuttgart, Deutschland. Retrieved from http://eprints.rclis.org/40575/1/RVK-Registerbegriffe_Hasubick_Julia_BA.pdf. [In Deutsch].
10. Häusler, Ines & Werr, Naoka (2018). Die Regensburger Verbundklassifikation (RVK). *Bibliotheks- und Informationspraxis*, 53, 127-164 [In Deutsch].
11. Joudrey, D., Taylor, A. & Wisser, K. (2018). The organization of information. Libraries Unlimited, an imprint of ABC-CLIO, LLC, Santa Barbara, California. Retrieved from <https://www.worldcat.org/search?q=au=%22Joudrey,%20Daniel%20N.%22>. [In English].
12. Joudrey, D., Taylor, A. & Miller, D. (2015). Introduction to cataloging and classification. Libraries Unlimited, Santa Barbara, California. Retrieved from https://books.google.com.ua/books/about/Introduction_to_Cataloging_and_Classific.html?id=osihCgAAQBAJ&redir_esc=y. [In English].

13. Library of Congress Subject Headings. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/Library_of_Congress_Subject_Headings. [In English].
14. LIBRIS. Retrieved from www.libris.kb.se. [In English].
15. National Central Library (Florence). Retrieved from <http://www.bncf.firenze.sbn.it/>. [In English].

Svitlana Halyska,

<https://orcid.org/0000-0001-7902-8580>,

Researcher,

Department of Integrated Processing of Documents,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

CORRESPONDENCE BETWEEN CLASSIFICATION SYSTEMS IN INFORMATION RETRIEVAL SYSTEMS OF LIBRARIES

The purpose of the study is to substantiate the feasibility of using different subjectization and classification systems during the scientific processing of documents, indication in unified bibliographic records of independent classifiers, as well as to clarify the importance of different information retrieval languages and their correspondence to ensure thematic search in electronic library. **The research methodology** is based on the use of general scientific and special research methods (generalization, systematic, classification, descriptive). **Scientific novelty.** The article considers the issue of application of different subjectization and classification systems during the scientific processing of documents and indication in unified bibliographic records of documents of independent classifiers. It is noted that modern libraries use different systems of knowledge organization and supplement bibliographic records with subject-oriented data, which creates additional unified points of access to information resources. The expediency of using different information retrieval languages in thematic search in the electronic catalog of a modern library is substantiated. **Conclusions.** It was found that the indication in the bibliographic records of the correspondence between the components of the linguistic support of search engines of different libraries creates additional points of access to information, determines the versatility and efficiency of information systems. It is proved that it is important to indicate classification indexes and thematic headings in bibliographic records of documents, which allows the user to limit the search to a certain thematic area. The importance of moving to related headings or codes / indexes of different classifications by hyperlinks is emphasized, which allows the user to access more sources of information. It was found that the consistency of different national lists of subject headings and classification hierarchies is aimed at creating conditions for joint use of library funds, interlibrary exchange of information, contributes to a complete and relevant result of in-depth thematic search.

К e y w o r d s: electronic catalog, subject headings, library classifications, bibliographic record, thematic search.

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine
3, Holosiivskiy avenue, Kyiv, 030039, Ukraine
e-mail: galizkaya@nbuv.gov.ua

Стаття надійшла до редакції 12.01.2023 р.